א' באדר תש"ע
15 בפברואר 2009
X??94

מדד " 100 " יצואני הסחורות המובילים בתעשייה הישראלית
רבעון רביעי 2009

א. רקע כללי

מדד היצואנים המובילים בתעשייה בישראל נועד להוות חיישן ראשוני לזיהוי שינויים בייצוא הסחורות בישראל.

בניית המדד ומעקב אחר התפתחותו לאורך זמן נועדה לקדם שתי מטרות מרכזיות:

ראשית, הספקת מידע רצוף, שוטף ועדכני על התפתחות הייצוא של היצואנים המובילים בישראל שנועדה לקדם שורה של נושאים כדלקמן: (א) להעמיק את ההבנה במשתנים הקובעים את התפתחות הייצוא ברמת החברות, אזורי סחר, סוגי סחורות והסכמי סחר בין המדינות. (ב) לסייע למשרד לגבש את מדיניותו ביחס לכווני הייצוא העדיפים בכלל והתמיכה בחברות המייצאות בפרט. (ג) לאתר חסמים ושינויים מתהווים במגמות ההתפתחות של ייצוא הסחורות של 100 היצואנים הגדולים.

שנית, לסייע למשרד בייזום ובבניית תוכניות וכלים להגברת הייצוא בקרב חברות מייצאות בהתבסס על הניסיון שנצבר לגבי היצואניות המובילות.

המדד הראשוני נבנה על בסיס קבצי נתוני הייצוא של 100 היצואנים המובילים בישראל המתבסס על דיווח של רישומי המכס משנת 2005.

היצואנים המובילים היוו ברבעון הרביעי של שנת 2009 כ-52% מכלל ייצוא הסחורות וכ-66.1% מכלל הייצוא התעשייתי ללא יהלומים.

המדד מלווה מדי רבעון את נתוני התפתחות הייצוא בחמישה התחומים הבאים:

- סך הייצוא - סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים בכל רבעון.
- הייצוא לפי רמה טכנולוגית - טכנולוגיה עילית[1], טכנולוגיה מעורבת עילית[2], טכנולוגיה מעורבת מסורתית[3], טכנולוגיה מסורתית[4].
- הייצוא לפי שלשה אזורי סחר מרכזיים – אירופה, צפון אמריקה ואסיה.

---

[1] לפי הגדרת למ"ס .טכנולוגיה עילית כוללת:מכונות למשרד ומחשוב(30),רכיבים אלקטרוניים (32), ציוד תקשורת אלקטרוני(33), ציוד לבקרה ולפיקוח(34), תרופות(245).

[2] לפי הגדרת למ"ס.טכנולוגיה מעורבת עילית כוללת: כימיקלים וזיקוק נפט למעט תרופות(23,24 להוציא 245),מכונות וציוד(29),ציוד ומנועים חשמליים(31),ציוד הובלה לנמ"א(358),כלי רכב מנועיים (35 להוציא 353,355,358).

[3] לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת מסורתית כוללת: כריה וחציבה(13,12,11,10),גומי ופלסטיק(25),מינרלים אל מתכתיים(26),מתכות אל ברזיליות ויקרות(273,271),מוצרי ברזל ופלדה(270,272,274),מוצרי מתכת(28),כלי שיט(353),תכשיטים וצורפות(38),מוצרים לנמ"א(39).

[4] לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מסורתית כוללת: מזון,משקאות וטבק(16,15,14),טכסטיל,הלבשה ועור(19,18,17),נייר,דפוס ומוצריו(22,21),מוצרי עץ ורהיטים(20,36).

•הייצוא לפי גודל מפעל - עד 500 עובדים, 501 עד 999 עובדים, 1000 עובדים ויותר.

• הייצוא למדינות יעד שהמשרד מבקש לקדם - ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה.

הפרסום בהמשך הינו הפרסום העוקב השביעי במספר. מדד 100 היצואנים המובילים פורסם לראשונה בנובמבר 2006.

ב. מדד 100 היצואנים המובילים[5]

מדד סך הייצוא

סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים **ברבעון הרביעי של 2009** עמד על 6.61 מיליארד דולר בהשוואה ל- 5.73 מיליארד דולר ברבעון השלישי ו- 5.32 מיליארד דולר ברבעון המקביל אשתקד .על פי הנתונים הללו גדל סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים בישראל ברבעון הרביעי בכ-15.2% ביחס לרבעון הקודם. ביחס לרבעון המקביל אשתקד עלה סך היצוא בכ-24.2%.

הגידול במדד ברבעון הרביעי באה לאחר שהמדד התייצב ברבעון השלישי של 2009 בשיפור מה לעומת הרבעון השני של השנה. מדד הרבעון השוטף משקף לכן התאוששות ניכרת של הביקושים שנפגעו במשבר הכלכלי העולמי לאחר שמגמת הירידה בהם נבלמה ברבעון הקודם.

מדד 100 היצואנים הגדולים עמד ברבעון השוטף על 151.3 ביחס למדד הבסיס שנקבע על פי ממוצע רבעוני של היצוא בשנת 2005 . סך היצוא של היצואנים המובילים גדל כאמור בכ-15.2% ביחס לרבעון הקודם, לעומת הגידול הרבעוני בסך היצוא התעשייתי שעמד על כ- 11.5% .

ניתן לייחס את השינויים במרכיבי הייצוא ברבעון הרביעי של 2009 למספר גורמים:

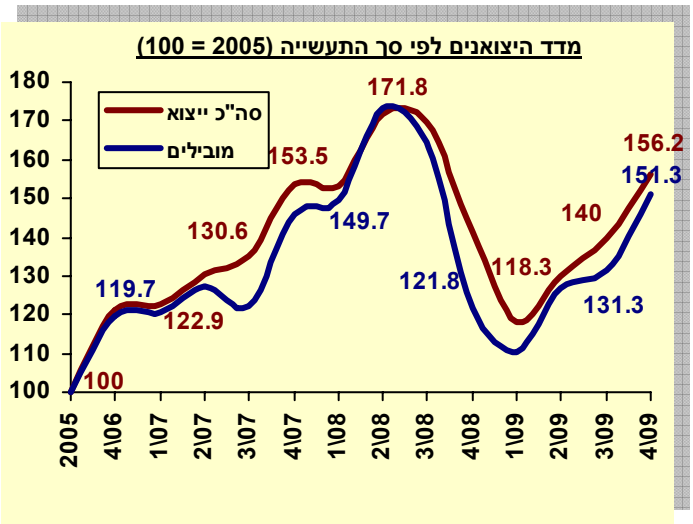

- ✓ התאוששות הביקושים העולמיים, זאת לאחר הירידה החדה שנגרמה כתוצאה מהמשבר הכלכלי ושנבלמה ברבעון השלישי של השנה. בנוסף לכך שערו הממוצע של הדולר ביחס לשקל ירד בשיעור של כ-1.8% ביחס לרבעון הקודם ועמד על 3.76 ₪ לדולר , מה שגרם לפגיעה ברווחיות היצוא הדולרי בפרמטר של השפעת שינוי שער החליפין.
- ✓ ברבעון זה, בניגוד לרבעון קודם, חלה ירידה בתקבולי היצוא בתחום הכימיקלים לצרכי חקלאות (כפי שמשתקף בקיטון של 12.3% בענף הכרייה והחציבה.)
- ✓ עליה ניכרת ביצוא בתחום הכימיה וזקוק נפט (28.2%).
- ✓ עליה מרשימה של כ-63.4% בענפי הפלסטיק והגומי .
- ✓ עליה של כ-29.3% בענף כלי טיס לאחר ירידה חדה של כ-41.4% ברבעון הקודם.

[5] הערה: הנתונים של הרבעונים הקודמים, עוברים עידכונים/תיקונים ולכן יתכנו הבדלים קטנים מול הודעות קודמות.

- ✓ עליה של כ-12% ביחס לרבעון הקודם בענף התרופות.
- ✓ עליה של היצוא בשיעור של 15.2% בענפי התקשורת האלקטרונית מה שמציב את סך יצוא הרבעון הרביעי במקום הראשון ביחס לשאר הרבעונים בשנת 2009.
- ✓ עליה של כ- 12% בייצוא ציוד לבקרה ופיקוח .
- ✓ ראוי להזכיר כי קיימת תנודתיות במדד שמקורה בשינויים עונתיים .ככל שהמדד מפורט יותר (לפי רמה טכנולוגית או לפי גושי מדינות) גובר הסיכוי שההשפעה העונתית עלולה לעוות מעט את המגמה האמיתית של הייצוא.

המדד לפי רמה טכנולוגית

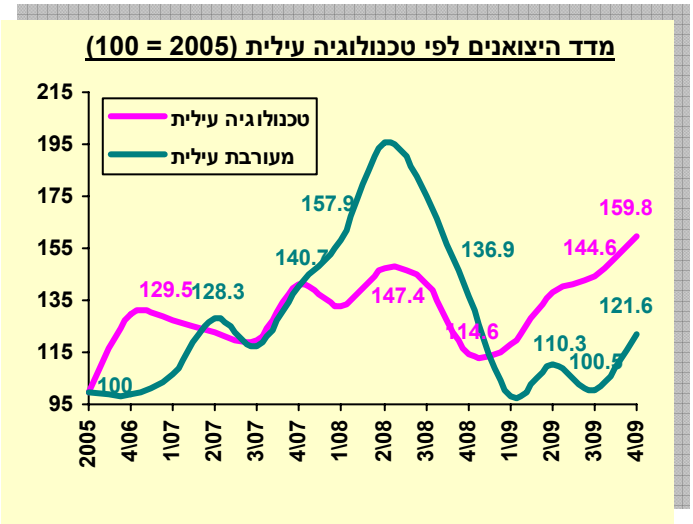

ברבעון הרביעי עמד הייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית על כ- 3.86 מיליארד דולר דהיינו 58.5% מסך הייצוא מקרב 100 היצואנים המובילים. הייצוא בתחום הטכנולוגיה המעורבת -עילית היווה כ- 18.4%

מייצוא 100 הגדולים ועמד על כ-1,214 מיליון דולר. בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת מסורתית הייצוא היווה 23% והסתכם ביחד לכ- 1.52 מיליארד דולר, מזה 208.3 מיליון דולר בתחום הטכנולוגיה המסורתית.

הייצוא ברבעון הרביעי 2009 גדל ביחס לרבעון השלישי של השנה בכל סוגי הטכנולוגיה. תחום הטכנולוגיה העילית גדל בכ-10.5% ביחס לרבעון הקודם, בתחום הטכנולוגיה העילית מעורבת חל גידול של ב-21% , בטכנולוגיה המסורתית מעורבת עליה של כ-25.5% ובטכנולוגיה המסורתית עליה של כ-14.3%.

בהסתכלות רב שנתית עלה הייצוא ברבעון הרביעי 2009 בטכנולוגיות אילו בכ- 25.8% (עילית) בכ- 47.2% (מסורתית מעורבת), ובכ-14.2% (עילית מעורבת) בהשוואה לרבעון הבסיס. בטכנולוגיה המסורתית לעומת זאת חלה ירידה של כ-12.2% לעומת רבעון הבסיס.

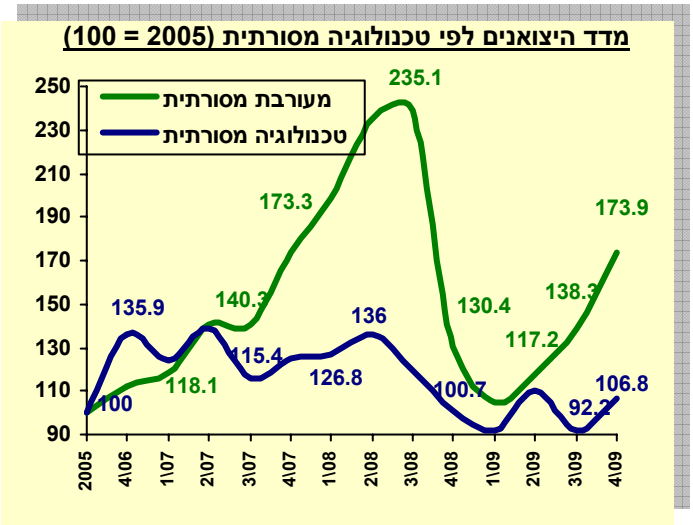

המדד לענפי **טכנולוגיה מעורבת מסורתית** מראה עליה של 25.7% בהשוואה לרבעון השלישי 2009. זהו הרבעון השלישי ברציפות של עלייה בענף זה לאחר הירידות הרצופות שחלו בו בשני הרבעונים האחרונים של 2008.

היצוא בתחום המתכת גדל בכ-49.5% ביחס לרבעון השלישי . סך היצוא של היצואנים המובילים בתחום הפלסטיקה והגומי רשם עליה של 62.6%. שני ענפים אלה היוו ברבעון השני 2009 כ – 65% מקבוצת הטכנולוגיה המסורתית מעורבת.

מבין כל תחומי הטכנולוגיה העלייה ביצוא (כ-47.2% רב שנתי) בתחום **הטכנולוגיה המסורתית מעורבת**, המיוצג ע"י 20 יצואנים מתוך המאה המובילים בתעשייה, הינה הגבוהה ביותר.

נמשכה מגמת העלייה מן הרבעון הקודם בענפי ייצוא ציוד התקשורת האלקטרוני שרשמו עליה בשיעור של כ- 15% לעומת הרבעון השלישי 2009 וכך גם לגבי יצוא ציוד לבקרה ולפיקוח שהפך את מגמת הירידה של הרבעון הקודם ועלה בכ-12% . יצוא ענף התרופות רשם עליה מזערית שהסתכמה בכ- 22.8% לעומת הרבעון השלישי 2009 .

ירידה בשיעור של כ-8.7% ביצוא נרשמה בתחום הרכיבים האלקטרוניים בניגוד לעליה החדה ברבעון הקודם .

בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד מדד יצואני הטכנולוגיה העילית עלה ב- 39.4% .

ברבעון הרביעי של 2009 עלה מדד הטכנולוגיה העילית ב- 25.7% בהשוואה למדד הבסיס כלומר במבט רב שנתי הייתה תרומת קבוצת ענפי ההיי -טק חיובית.

היצואנים המשתייכים **לקבוצת הטכנולוגיה המסורתית,** שלהם משקל נמוך יחסית מכלל 100 היצואנים המובילים, רשמו עליה של 14.3% בין הרבעון הרביעי 2009 לעומת הרבעון השלישי של השנה. בייצוא תחום המזון והמשקאות חלה עליה בשיעור של 3.4% וכך גם בתחום הטכסטיל וההלבשה שעלה בכ-10.5%.

בהשוואה לרבעון הקודם אשתקד עלה הייצוא בתחום הטכנולוגיה מסורתית מעורבת בכ- 33.2% ואילו המדד בתחום הטכנולוגיה המסורתית עלה בשיעור של כ- 8.3% על אף שבמבט רב שנתי נמשכת מגמת הירידה הרציפה בייצוא טכנולוגיה זו .

המדד לפי גושי סחר

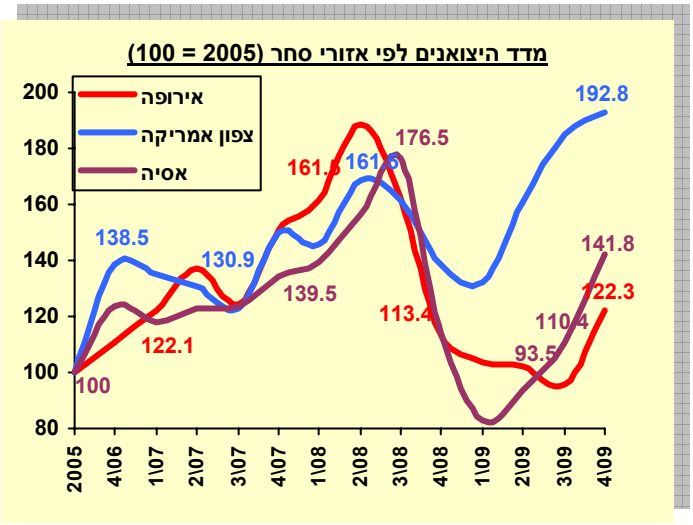

ברבעון הרביעי של שנת 2009 85.3% מכלל ייצוא 100 היצואנים המובילים יועד לשלשה גושי הסחר: אירופה, צפון אמריקה ואסיה. מסתמנת עליה קלה ביחס לרמת היצוא של הרבעון המקביל בשנת 2008 (85%) וביחס לרבעון הקודם (85%).

בהמשך לכך עולה כי ברבעון הרביעי של שנת 2009 הייצוא לצפון אמריקה הינו הגדול ביותר מבין שלושת הגושים ומהווה כ- 40.6% - יותר מאשר לאירופה אשר היווה כ- 29.5%. הייצוא למדינות אסיה מהווה כ- 15.2% . העלייה ביצוא לאירופה ברבעון זה ביחס לרבעון קודם עמדה על כ- 28% לעומת עליה בייצוא לצפון אמריקה של כ- 4.3% ולאסיה בשיעור של כ- 28.4% .

המדד מורה על עליה (28%) בייצוא לאירופה, מדד 122.3 ברבעון הרביעי 2009 (לעומת מדד 95.6 ברבעון השלישי 2009) כאשר הייצוא לצפון אמריקה עלה בכ- 4.3% למדד 192.8 ואילו הייצוא לאסיה עלה כאמור ב- 28.4% . ברבעון הרביעי השנה המדד לאסיה עמד על 141.8 לעומת 110.4 ברבעון השלישי של 2009 .

העלייה ביצוא **לאירופה** ברבעון הרביעי 2009 חלה בכל קבוצות הטכנולוגיה. בקבוצות הטכנולוגיה העילית מעורבת עלה הייצוא בכ-33.6% . בטכנולוגיה העילית עליה של כ-29.9%. בטכנולוגיה המסורתית מעורבת חלה עליה של 18.3% ובטכנולוגיה המסורתית עליה של כ-16.8% .

הייצוא **לצפון אמריקה** (ארה"ב ,קנדה ומקסיקו) עלה ברבעון הרביעי של 2009 בכ- 4.3% בהשוואה לרבעון השלישי של 2009 ,זאת לאחר עליה של כ- 13.8% ברבעון השלישי 2009 ביחס לרבעון השני של השנה.

ברבעון זה נרשמו לצפון אמריקה עליות ביצוא כל סוגי הטכנולוגיה למעט קבוצת הטכנולוגיה העילית . עיקר העלייה נרשמה בתחום מוצרי הטכנולוגיה המסורתית מעורבת והסתכמה בכ-97.9%, בתחום מוצרי הטכנולוגיה העילית מעורבת בכ -22% ובתחום מוצרי הטכנולוגיה המסורתית בכ- 8.2% . כאמור בתחום מוצרי הטכנולוגיה העילית חלה ירידה של כ- 7.8%.

באשר ליצוא לאסיה: ברבעון זה חלה עליה ביצוא מוצרים לגוש זה ביחס לרבעון קודם בכל סוגי הטכנולוגיה ובעיקר בתחום הטכנולוגיה העילית שגדל בכ-38.9%. בסך הכל עלה היצוא הכולל לגוש סחר זה בכ-28.7% .

המדד לפי מדינות יעד

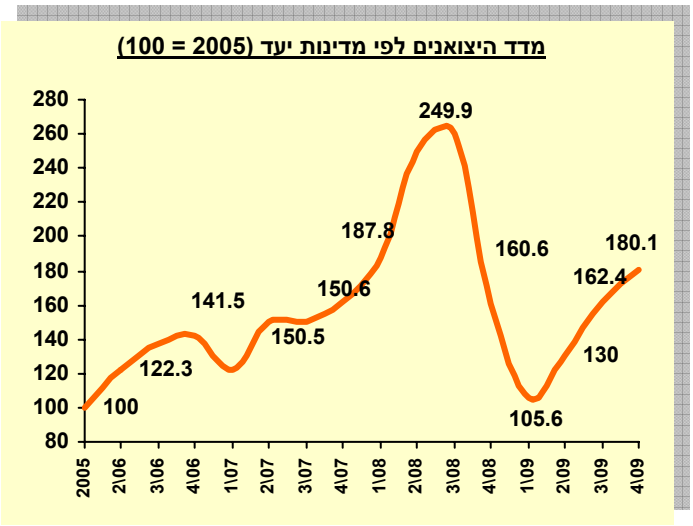

משרד התמ"ס הגדיר שבע מדינות יעד לקידום הייצוא: ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה. 100 היצואנים המובילים ייצאו למדינות הללו ברבעון הרביעי של 2009 ב- 840.7 מיליון דולר סכום המהווה כ- 12.7% מכלל הייצוא של 100 היצואנים המובילים.

ברבעון זה גדל היצוא להודו, לוייטנאם, למקסיקו, לסין,לקוריאה ולרוסיה ביחס לרבעון הקודם בניגוד לייצוא לברזיל שירד . ברבעון הרביעי של שנת 2009 עמד המדד של היצוא למדינות היעד על 180.1 , עליה של כ-10.9% לעומת הרבעון הקודם.

בתום הרבעון הרביעי 2009 ממשיכה הודו להוביל במקום הראשון מבחינת נפח היצוא לארצות היעד בדומה למה שהיה ברבעון השלישי 2009 .

המדד לפי גודל החברה במונחי מספר המועסקים

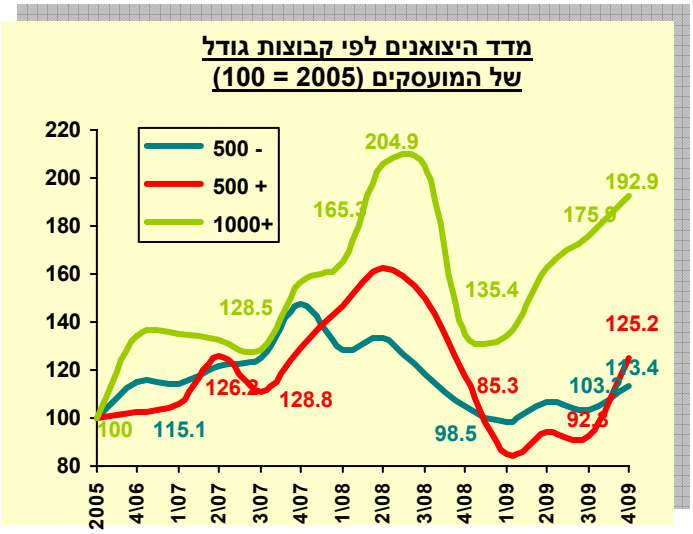

בחינת הייצוא לפי גודל המפעל (הנמדד על פי מספר מועסקים), מאפשרת ללמוד על השונות בהתנהגות החברות הגדולות לעומת המעסיקות הקטנות.

המפעלים הגדולים המעסיקים מעל ל- 1000 עובדים ייצאו בסכום כולל של כ- 3.6 מיליארד דולר ברבעון הרביעי 2009 והיוו 54.6% מכלל ייצוא של מאה היצואנים המובילים .מפעלים המעסיקים בין 500 ל - 1000 עובדים ייצאו בסכום של 1.63 מיליארד דולר (24.7%) ואילו המפעלים

הקטנים יותר המעסיקים עד 500 עובדים ייצאו בסכום כולל של 1.35 מיליארד דולר (20.4%).

בהשוואת הרבעון הרביעי של שנת 2009 לרבעון הקודם ניכרת עליה של כ-9.6% , ביצואם של המעסיקים הקטנים (עד 500 מועסקים) ועליה של כ-35.6% אצל המעסיקים הבינוניים (501 עד 1000 מועסקים) . יצואם של המעסיקים הגדולים עלה בשיעור של כ-9.7%. מסתבר כי נמשכת מגמת השיפור ביצואם של המעסיקים הגדולים זה הרבעון השלישי ברציפות לאחר הירידה החדה ביצוא שספגו ברבעון הרביעי של 2008 (כ- 34% ביחס לרבעון השלישי 2008) ושהתקיימה ברמה נמוכה זו גם ברבעון הראשון של 2009.